

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Informační minimum o zaměstnávání osob se sluchovým postižením

Použité zkratky:

OZP = osoba se zdravotním postižením

ZP – zdravotní postižení

SP = sluchové postižení

OSP = osoba se sluchovým postižením

ÚP = úřad práce

Jak začít? (obecně pro všechny druhy ZP)

- 1) V rámci podnikového managementu si ujasněte, proč chcete zaměstnat OZP. Jakou k tomu máte motivaci? Do jaké míry jste ochotni a schopni vyjít vstříc nestandardním podmínkám, které zaměstnávání OZP s sebou často přináší? Jaký druh postižení by podle vašeho názoru potenciálního pracovníka se ZP na zamýšlené pracovní pozici co nejméně omezoval?
- 2) Pokud jste velká firma, specifikujte, jak budete motivovat své „recruitery“, aby si v rámci poptávaných pracovních sil všímali i OZP.
- 3) Podle svých představ co nejpřesněji vytipujte pracovní místo nebo pracovní místa, která připravujete pro OZP vč. vašich představ o kvalifikačních a osobnostních požadavcích na kandidáta.
- 4) Buďte připraveni svoje představy pružně měnit a upravovat podle konkrétních možností a schopností pracovníka, kterého zaměstnáte (úprava pracoviště, úprava pracovní doby, velikost pracovního úvazku, alespoň částečná možnost práce na dálku, apod.)
- 5) Popis pracovní náplně připravte (pokud možno) pouze v základních pro danou pracovní pozici nezbytných parametrech. Detaily dopracujete podle konkrétních zdravotních omezení budoucího zaměstnance.

Pokud se rozhodnete pro osobu se sluchovým postižením, postupujte následovně:

- 6) Připravte pracovní místo (pracoviště a pracovní náplň) podle obecných principů zaměstnávání OSP. Tyto principy lze shrnout:
  - a) důležitou podmínkou efektivní komunikace OSP na pracovišti je dostatečné osvětlení
  - b) stůl zaměstnance se SP je nutno umístit tak, aby tento zaměstnanec neseseděl zády ke dveřím a zároveň ne čelem ke zdi. Z jeho pracovního místa by měl mít přehled o dění v místnosti

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- c) pracoviště je vhodné vybavit světelným signalizačním zařízením, které upozorní zaměstnance se SP na zvukové signály na pracovišti (např. signalizační zařízení vstupního zvonku či telefonu, vyhlášení havárie či poplachu). Podrobnější informace o možnostech signalizačních zařízení a dalších kompenzačních pomůcek na www.pomuckyproneslysici.cz.
- d) pokud bude zaměstnanec se SP pracovat ve výrobě či skladu, kde se používají stroje, je vhodné nainstalovat světelnou signalizaci na tyto stroje (kvůli vizuální kontrole stroje, který je v provozu).

VZHLEDNĚ KE SKUTEČNOSTI, ŽE U OSP EXISTUJE OBROVSKÁ ŠKÁLA TYPŮ A STUPŇŮ POSTIŽENÍ, JE NUTNO KONKRÉTNÍ SPECIFIKACI NUTNÝCH ÚPRAV PRACOVIŠTĚ VŽDY FINÁLNĚ KONZULTOVAT S KONKRÉTNÍ OSOBOU, KTEROU SE ROZHODNETE ZAMĚSTNAT. V ŘADĚ PŘÍPADŮ BUDOU ÚPRAVY PRACOVIŠTĚ MINIMÁLNÍ A PŘÍPRAVA PRACOVIŠTĚ SE PŘENESE DO ROVINY PŘEKONÁNÍ KOMUNIKAČNÍ BARIÉRY MEZI ZAMĚSTNANCEM SE SP A JEHO BUDOUCÍMI SPOLUPRACOVNÍKY.

Jak a kde hledat vhodné kandidáty

- 7) Kontaktujte vhodnou agenturu podporovaného zaměstnávání.
- **APPN o.s.** – Agentura pro neslyšící - kontakt: <http://www.appn.cz>
specializovaná agentura zaměřená na podporu zaměstnávání osob se sluchovým postižením;
  - **Česká unie pro podporované zaměstnávání o.s.** - <http://www.unie-pz.cz/>;
  - **Nadační fond pro podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením (NFOZP)** - <http://www.nfozp.cz/>.

Od těchto organizací můžete očekávat nejenom odborné poradenství v návaznosti na aktuální legislativu, ale také vytipování vhodných pracovních míst pro OSP ve vaší firmě, posouzení podmínek na pracovišti z hlediska potřeb OSP, pomoc s výběrem vhodného zaměstnance a v případě potřeby i aktivní podporu nového zaměstnance při nástupu do zaměstnání ve vaší firmě a jeho zapracování.

- 8) Kontaktujte **střední školy**, které vzdělávají žáky se sluchovým postižením.

Z těchto škol ročně odchází desítky absolventů různých oborů vzdělání. Výhodou může být to, že škola zná své absolventy několik let a doporučení může být konkrétnější. Nevýhodou je to, že vybírat lze vesměs pouze mezi čerstvými absolventy.

Kontakty na některé z nich:

- Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené, Valašské Meziříčí - <http://www.val-mez.cz/>;
- Střední škola pro SP a Odborné učiliště Brno - <http://www.ssbrno.cz/>;
- Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené, Holečkova, Praha - <http://www.skolaholeckova.cz/>;
- Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené, Výmolova, Praha – [http://www.sksp.org](http://www.sksp.org;);
- Střední škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené Hradec Králové - [http://www.neslhc.com](http://www.neslhc.com;);

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené, Olomouc - <http://www.sluch-ol.cz>;
- MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené České Budějovice - <http://www.sluchpostcb.cz/>.

Desítky mladých lidí se sluchovým postižením studují i na běžných středních školách. O těchto studentech mají přehled Speciálně pedagogická centra (SPC). Kontakt na teritoriálně příslušné SPC je možno bez problémů najít na internetu.

- 9) Pokud hledáte OSP s vysokoškolským vzděláním, kontaktujte centra pomoci studentům se specifickými vzdělávacími potřebami, která jsou v současnosti zřizována téměř u všech **vysokých škol**. Kontaktováním těchto středisek mají firmy možnost navázat spolupráci s budoucími absolventy již během jejich studia a připravit si je pro své potřeby i po strážce odborné.

Seznam kontaktů je v příloze společné pro všechny druhy postižení.

- 10) Kontaktujte organizace sdružující OSP. Kromě přehledu o možných kandidátech na nabízené pracovní místo pořádají některé organizace v rámci aktivizační činnosti přednášky. Firma se může na této přednášce představit a říci o svých možnostech zaměstnání – seznam kontaktů je v příloze tohoto materiálu.

Velmi aktivně přistupují k dané problematice např.

ČMJN – Českomoravská jednota neslyšících - www.cmjn.cz

ČUN – Česká unie neslyšících - www.cun.cz

SNN - Svaz neslyšících a nedoslýchavých - www.snn-cr.cz

- 11) Uveřejněte inzerát

Raději než tištěná média využijte webové portály. Takové zdroje jsou pro OSP dostupnější.

- <http://www.appn.cz> - webové stránky APPN o.s. obsahují i rubriku „Volná místa pro OSP“;
- www.neslyšici.nfo - speciální stránky pro neslyšící na Moravě;
- <http://www.praceprozp.cz/> - společný portál Národní rady osob se zdravotním postižením a portálu sprace.cz;
- <http://burzaprace.kontobariery.cz> - burza práce jako projekt Konta BARIÉRY;
- <http://www.prace.cz/ozp/> - významný portál s nabídkami práce (prace.cz) má fungující oddíl pro OZP;
- <http://portal.mpsv.cz/sz> - portál MPSV ČR - služba zaměstnanosti.

Zdaleka se nejedná o kompletní seznam kontaktů, takže vyzkoušejte i další portály, s regionální působností apod. Vyhledejte si je na internetu.

- 12) Kontaktujte místně příslušnou pobočku Úřadu práce ČR

Pozn.: Za současného stavu (rok 2013) je pomoc Úřadu práce v této oblasti spíše symbolická.

- 13) Oslovte stávající zaměstnance své firmy s dotazem, zda oni neznají vhodného kandidáta se SP na zamýšlenou pracovní pozici.

Jak vybrat vhodného kandidáta

Už ve fázi výběru vhodných kandidátů na základě CV a motivačních dopisů je nutno mít na paměti, že pro některé OSP (zejména s těžším stupněm sluchového postižení) je český jazyk cizím jazykem, který se učí jako slyšící angličtinu nebo němčinu. Jejich mateřským jazykem je český znakový jazyk. Český znakový jazyk je plnohodnotný jazyk, který má však odlišnou gramatiku než český jazyk. Proto jedinci komunikující českým znakovým jazykem mohou dělat v písemné komunikaci v českém jazyce chyby. Ty však nemají nic společného s inteligencí a pracovními schopnostmi.

V tom smyslu je nutno informovat i recruitery, pokud je firma zaměstnává.

PRVNÍ SETKÁNÍ S UCHAZEČEM, POHOVOR

OSP je možno velmi zjednodušeně rozdělit na NESLYŠÍCÍ A NEDOSLYCHAVÉ.

Osoby nedoslýchavé většinou ke komunikaci využívají mluvenou řeč a odezírají. Potřebují zajistit vhodné podmínky pro odezírání (podrobnosti jsou v materiálu – Zásady diverzitní komunikace s OSP). POZOR! I když OSP používá sluchadlo, není vždy zaručena plnohodnotná komunikace mluvenou řečí (např. v hlučném prostředí). I v takovém případě je tedy nutno zachovávat principy komunikace s OSP.

Osoby s těžkou sluchovou vadou většinou komunikují českým znakovým jazykem. Pokud přijdou na pohovor s tlumočnickem českého znakového jazyka, probíhá pohovor podobně jako při pohovoru s cizincem, jehož řeč neovládáte. V běžném pracovním styku je pak možno se zaměstnancem se SP komunikovat písemně nebo jiným komunikačním kódem, který si dohodnete.

Pokud OSP přijde na pohovor bez tlumočnicka, bude pohovor probíhat v kombinaci mluvené konverzace a odezírání (nutno zajistit vhodné podmínky – viz Zásady...) a písemné komunikace. Mluvený projev OSP může být poněkud nepřirozený, nemá intonaci ani dynamiku. To je způsobeno absencí zpětné vazby – neslyšící svůj projev neslyší a nemůže ho korigovat. Proto tomuto jevu, stejně jako případným nedostatkům v artikulaci nebo větné stavbě nesmíme připisovat žádný význam.

Zvláštní zmínku si zaslouží osoby ohluchlé. Jejich mluvený projev bývá občas natolik dobrý, že druhá strana dialogu zapomene na skutečnost, že mluví s OSP. Přitom ohluchlá osoba může být skutečně zcela neslyšící a v orální komunikaci je odkázána pouze na odezírání. To je třeba mít na paměti, aby nedošlo k zásadnímu nedorozumění.

Vedle projednání potřebných znalostí a odborných kompetencí uchazeče při přijímacím pohovoru tedy nezapomeňte na:

- předvedení a případné vyzkoušení si pracovního místa;
- poradu nad případným dovybavením pracovního místa (signalizace, osvětlení, indukční smyčka apod.);
- případnou úpravu pracovní náplně s ohledem na konkrétní stupeň postižení uchazeče;
- pohovor o pracovní době, potřebné délce přestávek a příp. možnostech práce na dálku;

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- seznámení s případným blízkým spolupracovníkem uchazeče nebo osobou, která by měla případně zastupovat uchazeče (seznámení s celým pracovním kolektivem můžete nechat na později).

Počítejte s tím, že:

- **je vhodné si na pohovor vyhradit delší čas;**
- uchazeč může na pohovor přijít s tlumočnickem českého znakového jazyka či jiným doprovodem (komunikujte s uchazečem, tlumočnick není zplnomocněný zástupce uchazeče o práci se SP, ale opravdu „pouze“ tlumočnick);
- uchazeč může mít problémy s jasným porozuměním mluvenému projevu, zejména pokud užijete složité věty, podmiňovací způsob nebo ironii a nadsázku (tyto aspekty mluveného projevu nelze odezřít);
- uchazeč může mít problémy s formulací vlastních odpovědí, aniž by to naznačovalo cokoliv o jeho nízkém intelektu;
- uchazeč může být zvýšeně, až neadekvátně nervózní či neklidný;
- nepohoda, která během pohovoru případně nastane, může komunikační schopnosti uchazeče výrazně zhoršit.

VYHODNOCENÍ POGOVRU:

Postupujte podobně jako u jiných uchazečů čili hodnotte:

- odbornost uchazeče
- komunikativní dovednosti
- speciální dovednosti (třeba i řemeslné apod.)
- je-li potřeba, hodnotte znalosti cizích jazyků

V ústní komunikaci však nepřikládejte význam artikulaci a stylistice vět, případně neverbálním projevům. Stejná míra tolerance je nutná i při písemném projevu. I když některý SP uchazeč o práci může mít s českým jazykem problém, může být přesto odborně na výši a svou práci vykonávat plnohodnotně. Obecně platí, že OSP pracují velmi soustředěně a zodpovědně, protože nejsou ve své práci rozptylovány jinými podněty (debaty spolupracovníků, rádio apod.).

Jak připravit budoucí intaktní spolupracovníky na komunikaci a spolupráci s OSP – zásady správné komunikace a pomoci

K zajištění efektivní komunikace mezi OSP a jejími spolupracovníky je třeba zjistit, jaký komunikační kód pracovníkovi se SP nejvíce vyhovuje.

Některé OSP využívají sluchadlo, díky němuž mohou komunikovat mluvenou řečí. Jiné komunikují mluvenou řečí a odezírají a někteří pracovníci se SP preferují písemnou formu. Výrazně odbourává komunikační bariéru využití ICT. V komunikaci na síti nebo e-maily je možno si dohodnout různé zkratky, které urychlují komunikaci. V přímé osobní komunikaci si zaměstnanec se SP s ostatními spolupracovníky velice rychle smluví určité znaky, gesta či signály, s konkrétním významem. Ve složitých situacích, kdy by mohlo dojít k nedorozumění

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

– např. při pracovních poradách, je možno využívat on-line službu tlumočení do českého znakového jazyka, která je bezplatně dostupná například na adrese www.tkc.cz.

K upoutání pozornosti OSP je vhodné využít vizuální a taktilní podněty např. zamávání, dotknutí se paže,...apod. (více viz Zásady správné komunikace).

V komunikaci s pracovníkem se SP je nutno dodržovat určité zásady, které výrazně odbourávají komunikační bariéru a zamezují omylům.

Zásady správné komunikace a pomoci OSP budou samostatnou součástí projektových výstupů

Jak připravit pracoviště pro nového pracovníka se SP z hlediska dostupnosti i z hlediska optimálních podmínek pro pracovní výkon

Obvyklé požadavky na úpravu pracoviště pro zaměstnance se SP byly zmíněny v bodě 6) tohoto materiálu. V rámci požadavků bezpečnosti práce je obecně nutno veškerá zvuková signalizační zařízení doplnit světelnou signalizací nebo jinými vizuálními prvky (např. pruhy na otočných elementech vrtačky).

Důležitá jsou školení o bezpečnosti práce (zvážit přítomnost tlumočnicka českého znakového jazyka), kde se všichni zaměstnanci seznámí s veškerými specifiky komunikace se zaměstnancem se SP a úpravami prostředí.

Nejdůležitější však je, domluvit se přímo se zaměstnancem se SP, jaké úpravy potřebuje a jaké mu nejvíce vyhovují. Každý člověk se SP může mít své specifické potřeby. Některé OSP (s nižším stupněm postižení) nepotřebují žádné zvláštní úpravy.

Součástí přípravy pracoviště by měla být i dohoda, jakým způsobem budou pracovníkovi se SP zadávány úkoly (vhodné písemnou formou, aby nedocházelo k nedorozuměním) a zda bude případně nutný tlumočnick do českého znakového jazyka (příp. do znakované češtiny či vizualizátor mluvené češtiny) na pracovních schůzích, jejichž předmětem bude i diskuse. (možnost využití tlumočení on-line na www.tkc.cz).

Přehled finančních pobídek na zapracování a zaměstnávání pracovníků se ZP

Podrobně bude problematika finanční podpory zaměstnávání OZP vč. webové kalkulačky pro rychlé vyčíslení finanční výhodnosti zaměstnání OZP v určitých podmínkách zpracována jednotně pro všechny druhy zdravotního postižení v samostatném výstupu projektu.